KUTSESTANDARD

Eripedagoog, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Eripedagoog, tase 7	7

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Eripedagoog on tugispetsialist, kelle tegevuse eesmärk on eakaaslastest eristuva õppija arengu toetamine ja suunamine, arvestades õppekava(de) nõuete ja võimalustega. Ta teeb koostööd vanemate, õpetajate, teiste erialaspetsialistide ja kolleegidega ning nõustab neid. Eripedagoog töötab koolieelses lasteasutuses, koolis jt haridusasutustes, tervishoiu- ja sotsiaalasutustes, sh rehabilitatsioonimeeskonnas.

Eripedagoog, tase 7 hindab õppija õpioskuste ja arengu taset, kavandab õppetegevust õppija erivajadustest lähtuvalt ning õpetab toetavas ja turvalises keskkonnas. Ta täiendab ennast erialaselt, koolitab ja juhendab kolleege, teisi erialaspetsialiste ja üliõpilasi.

Eripedagoogi kutsealal on ka kutse
eripedagoog, tase 8, kes lisaks eelloetletule osaleb eripedagoogikaga seotud valdkondade arendamises, koostab ja retsenseerib õppevara, koordineerib ja juhib koostöövõrgustike tööd.

A.2 Tööosad

A.2.1 Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine
1. Erivajadustega õppija psüühiliste protsesside, kõne, käitumise, õpioskuste jm hindamine, kirjeldamine ja analüüsimine.
2. Hindamistulemuste dokumenteerimine, sh soovituste andmine edasisteks tegevusteks.
3. Teiste erialaspetsialistide hinnangute (eri)pedagoogiline tõlgendamine.

A.2.2 Õppetegevuse planeerimine
1. Dokumentatsiooni koostamine.
2. Teiste erialaspetsialistide kaasamine.
3. Õppija arengut toetavate lisategevuste soovitamine.
4. Õppevara valimine.

A.2.3 Õpikeskkonna kujundamine
1. Füüsilise õpikeskkonna kujundamine.
2. Vaimse õpikeskkonna kujundamine.
3. Sotsiaalse õpikeskkonna kujundamine.

A.2.4 Õpetamine
1. Erivajadusega õppija õpieesmärkide seadmine.
2. Õppeprotsessi kavandamine.
3. Individuaalseid erivajadusi arvestav õpetamine, õppetegevuste kohandamine.

A.2.5 Eripedagoogiline nõustamine ja mentorlus
1. Õppija ja vanemate nõustamine.

2. Kolleegide, juhtkonna ja teiste erialade spetsialistide nõustamine. A.2.6 Professionaalne enesearendamine 1. Professionaalne eneseanalüüs. 2. Oma füüsilise, vaimse ja emotsionaalse tervise hoidmine ja arendamine. 3. Eripedagoogiline enesetäiendamine. A.2.7 Arendus-, loome- või teadustegevus eripedagoogika valdkonnas 1. Arengu- ja õppekava ning muude dokumentide koostamine. 2. Erivajadustega õppijatele suunatud õppevara kohandamine ja koostamine.
Valitavad tööosad
A.2.8 Juhtimine 1. Grupi juhtimine. 2. Ürituste või projektide juhtimine. A.2.9 Eripedagoogika-alane koolitamine ja juhendamine 1. Erialaste koolituste kavandamine erinevatele sihtgruppidele. 2. Erialaste koolituste läbiviimine erinevatele sihtgruppidele. 3. Üliõpilaste praktika või alustavate kolleegide juhendamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Eripedagoogi tööaeg ja puhkus on reguleeritud töölepinguseadusega. Eripedagoog puutub kokku emotsionaalsete ja füüsiliste ohuteguritega, tal peab olema valmisolek tegutsemiseks tavapärasest erinevates olukordades.
A.4 Töövahendid
Eripedagoogi peamised töövahendid on õppevara, kooli- ja kontoritarbed ning -tehnika, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) vahendid ja programmid ning erivahendid ja -materjalid vastavalt õppijate sihtgrupile ja õpetatavale valdkonnale.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Eripedagoogi töös on olulised sallivus ja empaatia, positiivsus, paindlikkus, kohanemisvõime, analüüsivõime, loovus, järjekindlus, pingetaluvus ning tasakaalukus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Tavaliselt on 7. taseme eripedagoogil eripedagoogika magistrikraad või magistritasemel haridus ja kompetentside saavutamiseks vajalik töökogemus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Eripedagoog.
A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Töötamist eripedagoogina reguleerib põhikooli- ja gümnaasiumiseadus.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1-B.2.7 ja B.2.10 (läbiv kompetents). Lisaks on võimalik täiendavalt tõendada valitavaid kompetentse B.2.8 ja B.2.9.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Õppija erivajaduste märkamine ja hindamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. märkab õppeprotsessis eakaaslastest eristuvat õppijat, võttes arvesse inimese eakohast arengut; kogub andmeid õppija varasema arenguloo ja tausta kohta; valib erivajadustega õppija (vt lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid) uurimiseks sobivad hindamismeetodid ja -materjalid; uurib õppijat, üldistab uurimistulemused ning tulemustest lähtudes hindab psüühiliste protsesside, käitumise ja kõne seisundit, teeb järeldused; 2. täidab õppija individuaalset arengut kajastavat dokumentatsiooni, sh sõnastab soovitused õpikeskkonna, edasise eripedagoogilise abi sisu ja vormi osas, arvestades erivajadustega laste õpet korraldavate õigusaktide nõudeid; määratleb täiendavate uuringute tegemise vajaduse; 3. tõlgendab õppija kohta koostatud arengutaseme kirjeldusi ja õppija arengut kajastavaid dokumente; selgitab vanematele, kolleegidele jt võrgustiku liikmetele erialaspetsialistide hinnanguid, diagnoose, kirjeldusi jm kuulajale mõistetavalt, arvestades andmekaitseseadust.	
B.2.2 Õppetegevuse planeerimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. koostab oma tegevuseks töökava ning osaleb individuaalse õppekava(IÕK)/individuaalse arenduskava (IAK) ja/või käitumise tugikava koostamisel, lähtudes õppija arengutaseme hindamisel tehtud järeldustest ning arvestades õppekava nõudeid ja eeldatavaid õpitulemusi; 2. kaasab õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisse organisatsioonisiseseid ja -väliseid erialaspetsialiste, lähtudes õppija erivajaduste olemusest, sügavusastmest ning kaasuvatest probleemidest; 3. teeb vanematele, kolleegidele ja juhtkonnale ettepanekuid õppija arengut toetavateks lisategevusteks, lähtudes arengutaseme hindamise tulemustest; 4. orienteerub olemasolevas õppevaras; valib ja kohandab olemasolevaid ja/või koostab nõuetekohaseid õppematerjale, arvestades ainekavade sisu, õppija eripära ja intellektuaalse omandi kaitse seadust; juhendab õpetajaid õppevara kohandamisel.	
B.2.3 Õpikeskkonna kujundamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. hindab õpikeskkonna turvalisust, tervislikkust ja vastavust õppija erivajadustele, kohandab ruumilist keskkonda; loob igapäevaeluks vajalike teadmiste ja oskuste kujundamiseks sobivate vahendite ja IKT abil kaasaegsed õpitingimused; juhendab õppijat abivahendite kasutamisel, kohandades abivahendeid vastavalt vajadusele; kehtestab reeglid, mis tagavad turvalise füüsilise keskkonna; valib eriolukorras sobiva käitumisviisi; nõustab kolleege ja vanemaid õppijale sobiva füüsilise keskkonna loomiseks ja kohandamiseks; 2. hindab õppimist ja õppija arengut toetavat vaimset keskkonda ja kujundab seda, arvestades õppija individuaalset eripära; ennetab ja lahendab probleeme, muutes vajadusel õpikeskkonda; kehtestab õppetööks vajalikud selged reeglid õppijate vaimse heaolu tagamiseks; valib eriolukorras sobiva käitumisviisi; korraldab õppimise õppija lähimas arenguvallas, muutes vajadusel õpikoormust, kindlustamaks eduelamuse; nõustab kolleege ja vanemaid õppijale sobiva vaimse keskkonna hindamiseks, loomiseks ja kohandamiseks; 3. hindab õppimist ja õppija arengut toetavat sotsiaalset keskkonda ja kujundab seda, arvestades õppijate sotsiaalsete erivajadustega (individuaalse ja koostöö osakaal); loob usaldusliku kontakti ja teeb koostööd vanemate ning spetsialistidega, osaleb võrgustikutöös; toetab õppija kaasvastutust positiivse õpikeskkonna arendamisel.	
B.2.4 Õpetamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. selgitab välja õppija hoiakud, teadmised ja (osa)oskused ning kavandab edasise arendus-, õppe- ja kasvatustegevuse; kaasab õpieesmärkide seadmisse õppijat ja/või vanemat ning vajadusel teisi õppijaga seotud isikuid (õpetajad, terapeudid jt), arvestades õppija arengupotentsiaali; sõnastab oodatavad õpitulemused õppijale arusaadavalt, kasutades vajadusel näitlikustamist, alternatiivseid suhtlemisvahendeid vm; 2. kavandab õppeprotsessi, arvestades erivajadusega õppija isiksuse, tunnetustegevuse ja kõne iseärasusi, füüsilist eripära, õppetegevuse kontsentrilisuse põhimõtet ning korrektsioonilist suunitlust; kavandab õppeainete ning tegevusvaldkondade lõimimist; planeerib õppetegevuse sisu, valib otstarbekaid eripedagoogilisi võtteid, arvestades eritasemelistes õppekavades eeldatud õpitulemusi; koostöös kolleegide ja teiste spetsialistidega koostab IAK, IÕK ja/või käitumise tugikava; toetab kolleege erivajadusega õppijale sobivate eripedagoogiliste võtete ja vahendite valikul õppe kavandamise protsessis;	

3. viib läbi õppe- ja arendustegevusi, arvestades õppija eripära; kasutab õpetamisel sobivaid eripedagoogilisi võtteid; kohandab oma kõnet ja muid suhtlusvahendeid õppija eripärast lähtuvalt; kasutab erinevaid motiveerimise võtteid, seostab õpetuse igapäevaeluga ja väärtuskasvatusega; toetab kolleege erimetoodika rakendamisel; annab vanematele soovitusi õppija õppetegevuse toetamiseks kodus.	
B.2.5 Eripedagoogiline nõustamine ja mentorlus	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. analüüsib õppija kohta saadud teavet, määratleb probleemi ning selgitab selle olemust õppijale, vanematele jt võrgustiku liikmetele; juhendab pereliikmeid õppija erivajadustega seotud pedagoogilistes küsimustes; suunab pereliikmed ja/või õppija vajadusel teise eriala spetsialisti juurde nõustamisele; selgitab vanematele teiste erialade spetsialistide hinnanguid ja vajadusel juhendab soovituste elluviimisel; 2. juhendab ja toetab kolleege õppija erivajaduste märkamisel, õppija arengutaseme ja probleemide väljaselgitamisel ning õppetegevuse kohandamisel õppija erivajadusi arvestavaks; nõustab juhtkonda erivajadustega õppijate õppe korraldamisel; osaleb erivajadustega õppijate arengut käsitlevate meeskondade töös; hoiab end kursis olemasolevate eripedagoogiliste juhendmaterjalidega; soovitab õpetajatele juhendmaterjale, lähtudes konkreetse õppija eripärast.	
B.2.6 Professionaalne enesearendamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. analüüsib oma tegevust eripedagoogina; kogub tagasisidet oma tegevuste ja nende tulemuste kohta, analüüsib saadud tulemusi ning vajadusel teeb muudatusi; määratleb oma koolitusvajaduse, arvestades organisatsiooni arengusuundi, riiklikke haridusprioriteete, erivajadusega õppijate eripärade mitmekesisust ja muutuvaid vajadusi; 2. väärtustab oma füüsilist, vaimset ja emotsionaalset tervist, tegutseb nende tasakaalus hoidmise nimel ja otsib probleemide tekkimisel abi; 3. lähtudes kutse kompetentsusnõuetest ja eneseanalüüsist täiendab oma teadmisi ja oskusi ning rakendab neid oma töös; jagab teadmisi kolleegidega; hoiab end kursis uuendustega eripedagoogika valdkonnas.	
B.2.7 Arendus-, loome- või teadustegevus eripedagoogika valdkonnas	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. osaleb organisatsiooni dokumentide (arengukava, õppekava jm) kavandamisel ja koostamisel erivajadustega õppijate arengu toetamise ning õppe korralduse teemadel; 2. kohandab ja koostab erivajadustega õppijatele suunatud õppevara isiklikuks ja organisatsioonisiseseks kasutamiseks, juhendab kolleege õppevara kohandamisel.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Võimalik on täiendavalt tõendada valitavaid kompetentse B.2.8 ja B.2.9.

B.2.8 Juhtimine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. juhib grupi tegevust; seab eesmärgid, kaasates ja motiveerides grupi liikmeid; annab tegutsemiseks juhised, tagasisidestab; 2. korraldab ja juhib üritusi organisatsiooni tasandil; osaleb projektimeeskonna töös.	
B.2.9 Eripedagoogika-alane koolitamine ja juhendamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. seab õpieesmärgid, arvestades sihtgrupi vajadusi; sõnastab õpiväljundid ning kavandab nendest lähtuvalt koolituse; 2. valmistab ette teemat ja sihtgruppi arvestavad õppematerjalid; viib koolituse läbi vastavalt eesmärkidele ja sihtgrupile; annab osalejatele tagasisidet, analüüsib saadud tagasisidet enda kui koolitaja seisukohalt; 3. juhendab alustavat kolleegi või praktikanti; analüüsib antud tunde/tegevust koos juhendatavaga ning suunab teda oma töö korraldamisel.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.10 Eripedagoogi kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. orienteerub riiklikes õppekavades, valdab õpetatavate ainete sisu ja erimetoodikaid; hoiab end kursis valdkondlike uuendustega, arvestades valdkonna- ja ainealase teadmuse, teaduspõhisuse ja parimate praktikatega ning õppekavast tulenevate nõuetega; 2. kasutab korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendab ennast arusaadavalt; kasutab oma töös õpetamiskeelt tasemel C1 (vt lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused) ning ühte võõrkeelt vähemalt suhtlustasemel; 3. innustab õppijat, lapsevanemat ja kolleegi, märkab ning tunnustab edusamme; 4. loob usaldussuhted, arvestades inimeste erinevusi; osaleb kokkulepete tegemisel ja teeb koostööd ühise eesmärgi saavutamiseks; loob koostööks vajalikke suhtevõrgustikke; 5. loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele; kasutab erinevaid suhtlemisvahendeid ning suhtluskanaleid vastavalt olukorrale ja suhtluspartnerile; analüüsib ja arendab oma suhtlemisoskust, on avatud edasiviivale kriitikale; 6. juhindub oma töös õpetaja kutse-eetikast; järgib konfidentsiaalsuse nõuet; kujundab ja järgib ühiskonna väärtusi ja norme erinevates keskkondades; kujundab oma eeskujuga õppija väärtusi; 7. mõistab ja analüüsib oma tugevaid ja nõrku külgi ning teostab ennast neid arvestades; töötab oma võimete kohaselt vastavalt ametialasele pädevusele; 8. on orienteeritud isiklike tööeesmärkide saavutamisele; otsib võimalusi enesearendamiseks ja karjääri edendamiseks; pakub välja uusi ideid ja osaleb nende elluviimisel; reageerib paindlikult muutustele; 9. kasutab sobivaid IKT- vahendeid ja võimalusi, kujundades õpikeskkonda ja viies läbi õppetegevusi; kasutab e-õppeks sobivaid keskkondi ja õppemeetodeid; kasutab kaasaegseid IKT-põhiseid suhtlusvahendeid; hindab ja arendab oma haridustehnoloogilisi pädevusi vastavalt organisatsiooni International Society for Technology in Education (ISTE) õpetajate haridustehnoloogilistele pädevustele (https://www.e-ope.ee/images/50001035/ISTE%20NETS.T.pdf); 10. juhindub oma töös valdkonnaga seotud õigusaktidest.	
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-18042018-3.1/2k
2. Kutsestandardi koostajad	Liis Ehavere, SA Innove Raplamaa Rajaleidja keskus Pille Häidkind, Tartu Ülikool Tiina Kivirand, Haridus- ja Teadusministeerium Triin Kivirähk, Tartu Katoliku Hariduskeskus Ana Kontor, Eesti Eripedagoogide Liit, Tartu Herbert Masingu Kool Katrin Luhaäär, Eesti Koolijuhtide Ühendus, Tallinna Ristiku Põhikool Lea Pilme, Rakvere Põhikool Marge Süld, Tallinna Tondi Põhikool Ene Varik-Maasik, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut Kristin Veltri, Haapsalu Viigi Kool
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	16
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	18.04.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	05.04.2023

7. Kutsestandardi versiooni number	2
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2352 Eripedagoogid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Special Education Teacher, EstQF Level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Kutsestandardis kasutatud terminid	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	